

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Josien Pieterse

‘Oefenen in burgerschapsvorming nieuwe stijl’

‘Netwerk Democratie werkt samen met anderen aan het weerbaarder maken van onze democratie door de informatiepositie van de burger te verbeteren en door de participatie van burgers te versterken met behulp van informatietechnologie. Wij vinden: voor een samenleving waarin steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij de burger komen te liggen, is “eens in de vier jaar stemmen” een te magere opvatting en invulling van informatie- en participatierecht.’

‘Om als burger volwaardig te participeren in een democratie is het essentieel om op de hoogte te zijn van waar afwegingen gemaakt worden, door wie en waarover. In deze informatiesamenleving en netwerkmaatschappij is het van belang dat burgers toegang krijgen tot data en dat de overheid haar datasets waar mogelijk vrijgeeft. Zeker nu datahandel en data-eigenaarschap in een netwerk- en digitale-informatiemaatschappij steeds belangrijker worden.’

‘Ook moeten burgers de data kunnen lezen en er de goede vragen over kunnen stellen. Daar is nog een wereld te winnen. Zo is het onderwijs nog niet op deze burgerschapsvorming nieuwe stijl ingericht. Jongeren zouden in een vroeg stadium moeten leren programmeren, zodat ze zelf weten welke algoritmes en aannames er achter de informatie zitten.’

* * *

‘We hebben al in 2012 een *hackaton* georganiseerd, specifiek gericht op het inzichtelijk

JOSIEN PIETERSE (1974)

Directeur van Netwerk Democratie.

maken van parlementaire data voor een breed publiek. Dat was om de Tweede Kamer bewust te maken van het feit dat zij relevante data produceert die voor burgers toegankelijk moeten zijn, omdat deze ook van de burger zijn. Na die periode is langzaam overheidsbeleid ontwikkeld om parlementaire data stapsgewijs beschikbaar te stellen. De mogelijke vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) door de Wet open overheid (Woo) past in dat kader. Het betreft een in 2016 door de Tweede Kamer aangenomen wetsvoorstel waarmee organisaties die dicht bij de overheid staan, al hun gegevens

openbaar maken en registreren, en niet pas op verzoek. ‘Burgers faciliteren op allerlei manieren het bestuur. Zij hebben het recht te weten wat er speelt, om die informatie tot zich te nemen. Gewoon omdat ze iets willen weten, omdat het controle mogelijk maakt en voor nieuwe ideeënvorming.’

‘Behalve om dit informatierecht gaat het in de democratie ook om de vraag hoe je burgers betreft bij besluiten en hoe je hun een stem geeft in besluitvormingsprocessen. De afgelopen jaren hebben we een aantal projecten ontwikkeld. Zo hebben we mede de burgertop in Amsterdam georganiseerd, gericht op het agenderen van onderwerpen die burgers belangrijk vinden. Door dat zelf te doen, ervaren burgers wat het is om afwegingen te maken en dat het in een democratie uiteindelijk ook een kwestie van geven en nemen is. Dat compromissen sluiten gewoon bij publieke besluitvormingsprocessen hoort. Hoe je tot oplossingsrichtingen kunt komen. Wat blijkt? Burgers zijn daar best goed in, en komen met afgewogen suggesties. Dat stemt mij wel optimistisch.’

* * *

‘Dat op kleine schaal leren hoe democratie werkt, kan heel goed met behulp van digitale technologie worden gefaciliteerd. Met dergelijke praktijken zijn in diverse steden in Europa volop ervaringen opgedaan. We werken nu samen met Waag en het Ministerie van Binnenlandse Zaken aan de vertaalslag van een Europees project, D-CENT (Decentralised Citizens ENGagement Technologies). We ontwikkelen een toolbox voor de lokale democratie van de eenentwintigste eeuw. Tools die in Reykjavik, Barcelona of Helsinki zijn ontwikkeld, worden in de Nederlandse lokale context vertaald en gratis als open source op een platform aangeboden. Som-

mige tools zijn gericht op het versterken van betrokkenheid bij gevestigde partijpolitiek, andere op alternatieve vormen van participatie en besluitvorming.’

‘Dergelijke experimenten kunnen vertrouwen wekken in burgers als dragers van een veerkrachtige democratie. Er is bij politici nog huiver om burgers meer zeggenschap te geven, er is twijfel of burgers belangrijke besluiten wel aankunnen. Maar vaak zijn de resultaten verrassend; burgers zijn in staat een grondwet te ontwerpen (IJsland), toekomstscenario’s voor het land uit te zetten op het gebied van sociale zekerheid, zorg, migratie (G1000), met frisse ideeën rond stedelijke vraagstukken te komen (burgertop Amsterdam).’

* * *

‘Onze democratie zit in een transitie. Dan gaat het om meer dan digitalisering, de data-revolutie en veranderende eisen aan het onderwijs. Deze zaken hebben alles te maken met de horizontalisering van de samenleving, andere gezagsverhoudingen, andere manieren van bestuur en de opkomst van de stad en de regio als bronnen van innovatie en democratische vernieuwing. In deze context zijn onze traditionele opvattingen over representatieve democratie te beperkt.’

‘Met de ontwikkeling van internet zijn nieuwe manieren van publieke besluitvorming en participatie mogelijk geworden. Het is essentieel om ons daarin te oefenen en om burgers de kans te geven nieuwe oplossingsrichtingen vorm te geven. De veranderende verhoudingen in de samenleving vragen erom nieuwe vormen van burgerschap te exploreren; daarom zijn digitale platforms en tools nodig waarin oefenen in burgerschapsvorming nieuwe stijl de ruimte krijgt.’

door Jan Prij